

KUN ELÄMÄ LÄHTEE VÄÄRÄÄN SUUNTAAN

NUORTEN HUUMEIDEN KÄYTTÄJIEN ASEENTEITA POLIISIA KOHTAAN

Minna Varjonen

4/2019

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto
Minna Varjonen	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Kun elämä lähtee väärään suuntaan – Nuorten huumeiden käyttäjien asenteita poliisia kohtaan	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Jasmin Kaunisto / Psykologia	Tutkimuksellinen opinnäytetyö
Tiivistelmä <p>Tämä opinnäytetyö käsittelee nuorten huumeiden käyttäjien asenteita ja kokemuksia poliisia kohtaan. Lisäksi työssä käsitellään sitä, millaiset olosuhteet ja muut tekijät ovat vaikuttaneet nuorten huumeiden käytön aloittamiseen. Aihe on saanut alkunsa siitä, että huumeet ovat näkyvä osa katukuvaa ja se koskettaa myös nuoria.</p> <p>Tutkimuksessa haastateltiin kahta henkilöä, jotka ovat nuoruudessaan käyttäneet huumeita. Aihetta lähestyttiin neljällä erilaisella teemalla, jotka olivat perhetausta ja haastateltavan oma tausta, kohtaaminen poliisin kanssa, suhtautuminen poliisiin ja muihin auktoriteetteihin sekä päihteiden käyttö. Haastattelurunko rakentui teemojen ympärille ja haastattelussa saatu aineisto analysoitiin suunniteltujen teemojen kautta käyttäen analyysityökaluna tematisointia.</p> <p>Aihe on ajankohtainen, koska nuoriso ja huumeiden käyttö ovat ja tulevat olemaan poliisityön arkipäivää. Tutkimustulosten mukaan olosuhteet ja kasvuympäristö ovat tekijöitä, jotka altistavat nuoren huumeiden käytölle. Lisäksi nuorten huumeiden käyttäjien asenteet poliisia kohtaan ovat kielteisiä ja poliisit ovat niitä vastustajia, jotka tekevät nuoren elämästä hankalaa ja eivätkä he voi auttaa. Oleellista tutkimusta lukiessa on huomata, että se on tehty kahta henkilöä haastatteleamalla, joten saatuja tutkimustuloksia ei voi yleistää liikaa.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
31	5/2019
Avainsanat nuori, nuoriso, huumeet, huumeiden käyttö, poliisi, asenteet	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 RIIPPUVUUS	4
2.1 Fyysinen riippuvuus	4
2.2 Psykkinen riippuvuus	4
2.3 Sosiaalinen riippuvuus	4
2.4 Miten riippuvuus syntyy	5
3 NUORTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ	6
3.1 Nuoruus	6
3.2 Riskitekijät nuorten päihteiden käyttöön	6
3.3 Nuorten päihdehäiriöt	7
3.4 Nuorten päihteiden käytön tunnistaminen	9
3.5 Päihteiden käyttäjien kertomukset	9
4 POLIISIN JA NUOREN KOHTAAMINEN	11
4.1 Haasteita nuoren kohtaamisessa	11
4.2 Poliisin rooli nuorten turvallisuuden tunteen luomisessa?	13
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
5.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä	15
5.2 Teemahaastattelu	16
5.3 Haastattelujen toteutus	17
5.4 Haastatteluteemat	18
5.5 Aineiston analyysi	19
6 TULOKSET	20
6.1 Perhetausta ja haastateltavan oma tausta	20
6.2 Kohtaaminen poliisin kanssa	22
6.3 Suhtautuminen poliisiin ja muihin auktoriteetteihin	23
6.4 Päihteiden käyttö	24
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	27
LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Nuorten huumeiden käyttöä on tärkeä tutkia koska niin Tampereella kuin muuallakin Suomessa huumeiden käyttö on merkittävästi lisääntynyt katukuvassa ja asia on esillä valtamedioissa tiuhaan tahtiin (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2019.) Aiheesta on olemassa paljon aineistomateriaalia ja sitä on tutkittu paljon. Opinnäytetyön aihe on uudesta perspektiivistä toteutettu ja tärkeä tutkia, jotta syitä nuorten huumeiden käytölle ymmärrettäisiin paremmin. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia hetkeä, jolloin nuori alle 18-vuotias päätyy sille kuuluisalle väärälle tielle. Opinnäytetyössä kartoitetaan nuorten huumeiden käyttäjien asenteita poliisia kohtaan ja miten he ovat poliisin kokeneet nuoruudessaan. Lisäksi selvitetään nuorten päihteiden käytön aloittamiseen johtaneita syitä ja olosuhteita.

Opinnäytetyön aihe on hyvä sen takia, että se ei vanhene. Vaikka maailma ympärillä muuttuu, tulee tulevaisuudessakin olemaan nuoria, jotka väärinkäyttävät päihteitä. Lisäksi poliisin ja nuoren kohtaaminen on aina ajankohtainen aihe. Muita tutkimuksia nuorten huumeiden käyttäjien asenteista ja kokemuksista poliisia kohtaan ei löytynyt. Opinnäytetyössä on tutkittu kahden nuoruudessaan huumeita käyttäneen henkilön asenteita ja kokemuksia poliisia kohtaan.

Teoriaosuudessa pureudutaan riippuvuuden määritelmään sekä siihen, mitkä tekijät ovat riippuvuuden taustalla. Lisäksi käsitellään nuorten päihteiden käyttöön liittyviä tekijöitä kuten nuorten päihteidenkäytön riskitekijöitä. Opinnäytetyössä tuodaan esille myös näkökulmaa nuorten huumeiden käyttöön poliisin näkökulmasta. Minkälaisia haasteita nuoren kohtaaminen voi poliisille aiheuttaa sekä mikä on poliisin rooli nuorten turvallisuuden tunteen luomisessa. Turvallisuuden tunteen luominen on haluttu ottaa mukaan opinnäytetyöhön, koska suomalaiset ovat perinteisesti turvallisuusorientoitunut kansa, mutta pelko turvattomuudesta ei ole enää aiheeton nykypäivänä. Jos nuori kokee olonsa turvattomaksi asuinympäristössään eikä kotoa ole syystä tai toisesta saatavilla turvallisuuden tunnetta, hän hakee sitä jostakin muusta yhteisöstä. Tällaiset yhteisöt voisivat helposti olla esimerkiksi rikollisjärjestöjä.

Opinnäytetyö on tehty haastattelututkimuksena, siihen on tehty karkea haastattelurunko ja haastateltu kahta henkilöä, jotka olivat nuoruudessaan käyttäneet huumeita. Haastateltavat löydettiin Youth Against Drugs -järjestön kautta. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna

ja teemat joita käytettiin olivat *Perhetausta ja haastateltavan oma tausta, Kohtaaminen poliisin kanssa, Suhtautuminen poliisiin ja muihin auktoriteetteihin sekä Päihteiden käyttö*. Teemat sisälsivät erilaisia kysymyksiä, joista osa oli haastateltaville samoja ja osa eri kysymyksiä. Haastattelut analysoitiin opinnäytetyöhön käyttäen työkaluna tematisointia.

2 RIIPPUVUUS

Riippuvuus on käsite, joka voidaan määritellä pakonomaiseksi tarpeeksi harjoittaa jotakin toimintoa tai kokea tietty tunnetila. Riippuvuus voidaan jakaa fyysisiin ja psyykkisiin riippuvuuksiin. Yleensä riippuvuus liittyy mielihyvähakuisuuteen. (Kuntoutusportti 2014.) Riippuvuus voi olla myös fyysisen ja psyykkisen riippuvuuden lisäksi sosiaalista, tai peräti kaikkea kolmea yhtä aikaa (Suomen Mielenterveysseura, luettu 3.4.2019). Riippuvuuden aiheuttajalla voidaan tavoitella myös vieroitusoireina ilmenevän häiriintyneen olotilan normalisointia tai vaikkapa stressin lievitystä. Riippuvuuden muodostuminen johonkin päihdyttävään aineeseen edellyttää sitä, että olotila, jonka aineesta saadaan on yksilöllä jollakin tavalla tyydyttävä. Lapsuudessa ja nuoruudessa koetut sosiaalisen oppimisen kokemukset voivat altistaa riippuvuudelle, mutta tämän lisäksi riippuvuus voi syntyä myöhemmällä iällä reaktiona erilaisiin elämässä tapahtuviin kriiseihin. (Koski-Jännes 2005.)

2.1 Fyysinen riippuvuus

Fyysinen riippuvuus on fysiologinen ilmiö ja se liittyy elimistön tottumiseen jonkin tietyn kemiallisen aineen käyttöön. Tämä tarkoittaa sitä, että myös esimerkiksi kipulääkkeet voivat aiheuttaa riippuvuutta. Kemiallisen aineen käytön keskeytyessä on tyypillistä, että kehittyä fyysisiä oireita. (Addiktio, toleranssi ja fyysinen riippuvuus, luettu 3.4.2019.)

Fyysinen riippuvuus ilmenee selvinä fyysisinä oireina, joita kutsutaan vierotusoireiksi. Vierotusoireet voivat esiintyä muun muassa päänsärkynä, hikoiluna, vapinana tai univaikeuksina. (Suomen Mielenterveysseura, luettu 3.4.2019.)

2.2 Psyykinen riippuvuus

Psyykinen riippuvuus liittyy siihen, että tietystä aineesta tai toiminnasta on opittu hakemaan pikatydytystä tai pakokeinoa johonkin vaikeaan asiaan. Aineen tai toiminnan puute saattaa aiheuttaa ahdistuneisuutta ja hermostuneisuutta, koska pakokeinoa tai pikatydytystä ei ole saatavilla. (Suomen Mielenterveysseura, luettu 3.4.2019.)

2.3 Sosiaalinen riippuvuus

Sosiaalinen riippuvuus liittyy ryhmään, jossa yhdessä käytetään jotakin mahdollisesti riippuvuutta aiheuttavaa ainetta. Tällöin aineen käyttöön liittyy usein ryhmäpaine, jonka

seurauksena aineen käyttö on aloitettu. (Suomen Mielenterveysseura, luettu 3.4.2019.) Sosiaalinen riippuvuus voi syntyä ryhmän lisäksi myös sosiaaliseen tilanteeseen, eikä pelkääntään tiettyyn ryhmään (Väestöliitto 2018).

2.4 Miten riippuvuus syntyy

Hermostolliset muutokset kytkeytyvät aivoissa riippuvuuden muodostumiseen. Kuitenkin myös näiden neurokemiallisten ja fysiologisten muutosten ohella myös uskomukset kyseisen aineen tai toiminnan ylivertaisuudesta ja muiden vaihtoehtojen sopimattomuudesta itselle ylläpitävät riippuvuutta. (Koski-Jännes 2005.) Nykykäsityksen mukaan riippuvuus kehittyy mielihyvämekanismeissa tapahtuvien neurobiologisten sopeutumistapahtumien kautta. Näitä sopeutumistapahtumia voivat olla muun muassa herkistyminen. Herkistymisessä huumeen vaikutus voimistuu toistuvien käyttökertojen myötä ja sen on todettu koskevan erityisesti huumeiden stimuloivia vaikutuksia, mitkä liittyvät niiden haluamiseen. Tämän arvelaan voivan selittää huumeiden käytön muuttumista pakonomaiseksi huumeen himoksi. Hermoston vahvistusmekanismit ovat käyttäytymistä muovaavia perusmekanismeja ja ne ovat olennaisia keskeisten elämää ylläpitävien toimintojen kannalta. Näin ollen sellaiset toiminnot, kuten syöminen, juominen ja imettäminen ovat mielihyvää tuottavia ja johtavat näin kyseisen toiminnan toistamiseen. Mielihyvää tuottavien toimintojen lisäksi lähes kaikki päihitteet lisäävät dopamiinin vapautumista aivojen accumbens-tumakkeesta, mikä on keskeinen tapahtuma mielihyvävaikutuksen syntymisessä. (Kiiänmaa 2012, 29.)

Perinnöllisillä ominaisuuksilla, vaikeilla elämäntilanteilla ja oppimiskokemuksilla on todettu olevan merkitystä riippuvuuden syntymisessä. Riippuvuus voi olla opittua, mutta se voi myös syntyä vaikean elämäntilanteen tai kriisin yhteydessä, jolloin tähän vaikeaan tilanteeseen yritetään löytää ratkaisua riippuvuutta aiheuttavista asioista. (Suomen Mielenterveysseura, luettu 3.4.2019.) Perinnölliset tekijät, jotka vaikuttavat huumeriippuvuuden kehittymiseen, tulevat esille siinä vaiheessa kun henkilö on jo altistunut huumeen vaikutuksille ja niistä on jäänyt keskushermostoon muistijälkiä. Joillekin huumeriippuvuuden riskiä lisäävä seikka voi olla perintötekijät, mutta kenestäkään ei tule narkomaania omien perintötekijöidensä takia. (Kiiänmaa 2012, 32.)

3 NUORTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ

3.1 Nuoruus

Nuoruus voidaan jakaa kolmeen jaksoon, joissa jokaisessa on ihmiselle uusia haasteita. Ensimmäinen vaihe on nuoruusiän varhaisvaihe 12-15-vuotiaana. Aikaa voidaan kuvata ihmissuhteiden kriisiksi. Tällöin alkaa varsinainen biologinen murrosikä. Ikäkaudelle on tavallista protestointi vanhempia ja muita auktoriteetteja vastaan. Kyseisellä ikäkaudella solmitaan myös uusia ystävyysuhteita ikätovereiden kanssa esimerkiksi harrastusten parissa ja alakoulusta yläkouluun siirtymisen johdosta. Toinen vaihe on nuoruusiän keskivaihe, jota voidaan kuvata myös identiteettikriisiksi. Tämä vaihe tulee nuorelle 15-18-vuotiaana. Tälle ikäkaudelle tavallista on samaistua ja ihastua helposti. Tällöin nuori selkiinnyttää minäkokeustaan sekä kokeilee omia rajojaan. Lisäksi ikäkaudella syvennetään ihmissuhteita. Viimeisenä vaiheena on nuoruusiän loppuvaihe 18-20-vuotiaana. Aikaa voidaan kuvata myös ideologiseksi kriisiksi. Ikäkaudelle ominaista on itsenäisen elämän aloittaminen ja seestymisvaihe. Lisäksi nuori pohtii tällöin omaa asemaansa maailmassa. (Dunderfelt 2011, 84-85.)

Nuoruuden aikana nuoren oma yksilöllisyys herää voimakkaasti maailmassa olevien vastakkaisuuksien kohtaamisen tai niihin törmäämisen kautta. Nuoruusiän biologisen kehityksen lisäksi erittäin merkityksellistä on myös nuoren sisäinen psykologinen kehitys. Lisäksi nuoren täyttäessä 15-vuotta häntä voidaan rikosoikeudellisissa asioissa lain mukaan rangaista. Nuori joutuu siis vastuuseen entistä enemmän omista teoistaan. Nuoruusiän keskivaihe saattaa olla nuorelle erittäinkin hämmentävää aikaa sillä nuori etsii minäkuvansa lisäksi omaa maailmankuvaansa. Uhma, aggressiot, tunnevyöryt ja muut itsenäistymisen taistot ovat arkipäivää kun lapsuuden vaiheet jätetään taakse ja nuori alkaa muodostamaan käsitystä siitä, minkälainen hänestä tulee. (Dunderfelt 2011, 85-88.)

3.2 Riskitekijät nuorten päihteiden käyttöön

Tekijät, jotka suuremmalla todennäköisyydellä johtavat siihen, että nuori alkaa käyttää päihteitä, kutsutaan riskitekijöiksi. Riskitekijöitä on monenlaisia, eivätkä ne aina johda nuoren päihteiden väärinkäyttöön. Riskitekijöiksi voidaan luetella nuoren persoonallisuuteen kuuluvia geneettisiä ominaisuuksia, lapsuuden perheeseen ja sen toimintakykyyn liittyviä tai muita erilaisia ympäristötekijöitä. Nuoressa itsessään olevat geneettiset ominaisuudet, jotka

nostavat päihteiden väärinkäytön riskiä ovat muun muassa käytöshäiriöt, uhmakkuus- tai tarkkaavaisuushäiriöt sekä muuten ilmenevä vaikea temperamentti, aggressiivisuus tai impulsiivisuus. (Aalto-Setälä ym. 2003.)

Miksi nuoret kokeilevat ja käyttävät huumeita? Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan päihdehäiriö alkaa kehittyä 14-15-vuotiaana. Tämä tarkoittaa sitä, että ensimmäiset päihdekokeilut on tehty jo ennen tätä. Päihteiden käyttö alkaa usein varhaisnuoruudessa, jo 12-13-vuotiaana. Usein käyttö alkaa tupakalla ja alkoholilla, joiden jälkeen kokeillaan kannabista ja tästä siirrytään vahvempiin huumeisiin. Nuoren huumekekeiluille on niin monta syytä kuin on nuoria päihteitä kokeileviakin. Joku saattaa ajautua väärään kaveripiiriin, jossa ilmenee epäsosiaalista käyttäytymistä, joku saattaa lääkittää pahaa oloaan päihteillä ja jollakin voi olla tarve hakea jatkuvasti uusia elämyksiä, jolloin päihtymisen kokeileminen kiehtoo nuorta. (Aalto-Setälä ym. 2003.)

Kuten olen jo aiemmin on tullut ilmi, nuoruus on kokeilujen ja auktoriteetteja vastaan taistelun aikaa. Nuoruudessa on myös keskeinen kehitysvaihe myöhemmän terveyden, elintapojen ja mielenterveyden häiriöiden näkökulmasta. Tällöin kokeilemisen myötä omaksutaan monet myöhemmin vakiintuvista tottumuksista. Tämä koskee myös huumeiden ja muiden päihteiden käyttöä. Nuoren lähiympäristöön liittyvät tekijät, kuten huumeiden helppo saatavuus sekä päihteitä käyttävä ja niihin myönteisesti suhtautuva ystäväpiiri vaikuttaa huumekekeilujen todennäköisyyteen. Lisäksi nuoren vanhempien oma myönteinen asenne ja päihteiden käyttö lisäävät tätä todennäköisyyttä. Riskitekijöinä pidetään myös vanhempien nuoreen kohdistamien odotusten epäselvyyttä, kasvatusasenteiden epäjohtonmukaisuutta, kohtuuttomia rangaistuksia sekä riitaisaa ja vihamielistä perheilmapiiriä. (Marttunen & Von Der Pahlen 2012, 214.)

3.3 Nuorten päihdehäiriöt

On tavallista, että nuoret kokeilevat päihteitä. Päihdehäiriöstä on kuitenkin kyse kun päihteet alkavat hallita elämää. Päihdehäiriön oireita ovat muun muassa: pakonomainen halu käyttää päihteitä, päihteen käytöstä on tullut elämän keskeinen sisältö, päihteistä aiheutuu vieroitusoireita, kyvyttömyys suoriutua velvoitteista toistuvasti ja että päihteitä tarvitaan entistä suurempia määriä. Yleensä päihdehäiriö alkaa kehittyä 14-15-vuotiaana. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämässä päihdetutkimuksessa on tiedusteltu suomalaisten huumeasenteita ja mielipiteitä. Koko tarkastelujakson aikana, aina vuodesta 1992 vuoteen 2018 asti, yleisimmin kokeillun ja käytetyn huumeen kannabiksen kokeilut ovat lisääntyneet. Yhä useammilla suomalaisilla on omakohtainen kokemus huumausaineen käytöstä ja vuonna 2018 24%, eli noin neljännes suomalaisista oli kokeillut kannabista. Otannassa vain pieni osuus oli alaikäisiä, mutta verrattuna vuoteen 1992, kannabiksen kokeilu on noussut kuudesta prosentista 24 prosenttiin. Tämä kertoo myös huumeasenteiden muuttumisesta. Huumeasenteita kartoitettiin kysymällä huumaavien aineiden hankinnan ja käytön rangaistavuudesta. Erityisesti kannabiksen osalta mielipiteet ovat muuttuneet sallivammiksi kun vuonna 2018 42% tutkimukseen osallistuneista oli sitä mieltä, että kannabiksen käyttämisestä ei pitäisi rangaista ja 25% tutkimukseen osallistuneista sitä mieltä, että kannabiksen kasvattamisesta ei pitäisi rangaista. Molemmat luvut ovat nousujohteisesti muuttuneet koko tarkastelujakson ajan. (Hakkarainen ym. 2019.)

Vaikka tutkimukseen osallistuneista suurin osa oli täysi-ikäisiä, voidaan tuloksella selittää myös sitä, miksi myös nuorten asenteet etenkin kannabista kohtaan ovat muuttuneet sallivammiksi. Huumeiden hankkimista pidetään nykyään helpompana kuin ennen. Aiempaa useammin myös nuorten tuttavapiiriin kuuluu joku, joka on kokeillut huumeita tai tarjonnut niitä heille. Nuorten huumeasenteet ovat liberalisoituneet ja esimerkiksi vesipiipun suosio on kasvanut. Lisäksi kannabiskokeilujen aiheuttamia riskejä pidetään vähäisinä. (Marttunen & Von Der Pahlen 2012, 214.)

Huumeiden ja lääkkeiden ongelmakäyttöä saattaa esiintyä niin päihteiden kokeilukäyttäjillä, satunnaiskäyttäjillä, ajoittain päihteitä käyttävillä kun niitä säännöllisesti tai jatkuvasti käyttävillä. Päihteiden käyttöä voi kuvata hallituksi silloin kun käyttäjän itsekontrolli ohjaa käyttöä. Holtitonta käyttöä alkaa olla silloin kun tilannetekijät ohjaavat käyttöä enemmän kuin henkilön itsekontrolli. Pakonomaista ja jatkuvaa käyttöä luonnehtivat riippuvuus ja käyttämättömyydestä aiheutuvat vieroitusoireet. Päihderiippuvaisen kyky autonomiseen toimintaan on rajoittunut päihteiden osalta. Päihderiippuvuudessa on siis kyse jonkin aineen käytön hallinnan menettämisestä. Useilla päihderiippuvaisilla on menneisyydessään jokin laitostausta. Se voi olla esimerkiksi lastenkoti, koulukoti tai vankila. He ovat oppineet reagoimaan viranomaisiin siten, että pöydän toisella puolella istuva on ensisijaisesti vihollisen leirissä. (Tuomola 2012, 46.)

3.4 Nuorten päihteiden käytön tunnistaminen

Vanhemmat ovat tärkeässä roolissa nuorten päihdekokeilujen ja käytön tunnistamisessa. Ensimmäisiä merkkejä mahdollisesta päihteiden käytöstä tai niiden kokeiluista ovat muun muassa äkilliset muutokset nuoren ystäväpiirissä, rahantarpeen lisääntyminen, kotoa poissaolujen lisääntyminen ja iltamenojen pitkittyminen. Päihteiden käyttö saattaa näkyä myös koulussa koulumenestyksen heikkenemisenä ja poissaoloina. Myös nuoren sulkeutuneisuus, masentuneisuus tai jatkuva väsymys, vihamielisyys ja yhteistyöhaluttomuus saattavat viestiä päihteiden kokeiluista tai käytöstä. Jos vanhemmat epäilevät tai tietävät nuorensa kokeilleen tai käyttävän päihteitä, asiaan tulee puuttua. Huoli nuoren päihteiden käytöstä on syytä ilmaista ja tämän lisäksi se, että tällaista käyttöä ei hyväksytä. Tärkeää on saada nuori itse miettimään oman päihteiden käyttönsä syitä ja mahdollisia seurauksia. (Marttunen & Von Der Pahlen 2012, 217-218.) Nuoren vanhempien lisäksi nämä ohjeet pätevät hyvin myös poliisiin. Poliisin puhuttaessa nuorta tämän päihteiden käytöstä on hyvä tuoda ilmi se, ettei käyttö ole hyväksyttävää. Poliisin lisäksi tietysti tämä koskee myös muita viranomaistahoja.

3.5 Päihteiden käyttäjien kertomukset

Opinnäytetyötä varten tarkasteltiin myös muita laadullisia tutkimuksia päihteiden käytöstä. Elina Etelä-Aho on pro gradu -tutkielmassaan: ”Mun pahin vastukseni kattoo peilistä mua” Kuusi tarinaa päihteiden ongelmakäyttäjien elämästä ja selviytymisestä, haastatellut kuutta päihteidenkäyttäjää. Etelä-Aho on käsitellyt tutkielmassaan aihepiirejä: päihdeongelman syntyminen ja vaikutukset elämänhallintaan, päihdeongelma ja sen vaikutukset sosiaalisiin suhteisiin sekä päihteistä luopuminen ja oman motivaation merkitys.

Tutkielman mukaan päihdeongelma on syntynyt joko varhaisessa vaiheessa nuoruutta tai ongelmakäyttö on muodostunut vasta aikuisiällä. Päihteiden käytön aloittamiseen on altistanut vanhempien ystävien seura sekä seurustelusuhteet. Toisaalta osalla haastatelluista seurustelusuhteet ovat olleet päihdeongelmaa hillitsevä tekijä. Kaikkien haastateltavien perheissä vähintään toinen vanhemmista on ollut päihteiden ongelmakäyttäjää. Selkeästi samaa syytä päihdeongelman synnylle ei haastateltavien kertouksista löytynyt, mutta niistä löytyi samankaltaisuuksia muun muassa lapsuuden ympäristöissä, ystävyys-suhteissa ja myöhemmin työn vaikutuksesta. Haastateltavien lapsuutta on varjostanut turvattomuuden tunne, jonka väkivalta ja alkoholin käyttö perheissä on synnyttänyt. (Etelä-Aho 2017, 42-46.)

Päihteiden käytön lopettamisessa isossa roolissa on ollut oma motivaatio, mutta tärkeäksi on koettu myös se, että ympärillä on ollut ihmisiä auttamassa ja tukemassa. Hyvän läheisverkoston merkitys on ollut suuri. Läheisverkoston puuttuessa päihdehoitopaikoista ja sosiaalityöstä on ollut apua. Päihteistä luopumisen eteen on tehty paljon töitä ja osa on hakenut apua päihdekuntoutuksista. (Etelä-Aho 2017, 48-50.)

4 POLIISIN JA NUOREN KOHTAAMINEN

Poliisin työ on mitä suuremmassa määrin asiakaspalvelua ja vuorovaikutustilanteita. Sillä, miten poliisi kohtaa kansalaisen on väliä. Kokeeko kansalainen tullessa kuulluksi ja onko vuorovaikutustilanne mennyt hänen mielestään hyvin vai huonosti. Lisäksi kansalaisen mielestä hyvin tai huonosti mennyt vuorovaikutustilanne todennäköisesti vaikuttaa tämän mielikuvaan koko ammattiryhmästä ja seuraavat vuorovaikutustilanteet poliisin kanssa saavat todennäköisesti vaikutteita edellisistä. Kohtaamistilanteet saattavat kuitenkin vaihdella saman henkilön kanssa ja edellisellä kerralla hyvin mennyt vuorovaikutustilanne saattaa saada kielteisiä piirteitä. Vuorovaikutustilanne on aina uusi ja sen turvallisuus on erikseen arvioitava aina meneillään olevan tilanteen perusteella. Kun poliisi kohtaa kansalaisen työtehtävissään käsitys tämän henkisestä tilasta olisi hyvä muodostaa mahdollisimman nopeasti. Esimerkiksi henkilön päihtymystila tulisi tiedostaa, sillä tämä vaikuttaa muun muassa siihen onko henkilö tietoinen ympäristöstään ja ymmärtääkö hän olevansa tekemisissä poliisin kanssa. (Rantaeskola ym. 2014.) Poliisin ollessa tekemisissä nuoren henkilön kanssa hyvä vuorovaikutustilanne korostuu ja se vaatii poliisilta pelisilmää.

Kohtaamistilanteissa yhteistyön säilyttäminen ja aikaansaaminen poliisin ja kansalaisen välillä on avainasemassa kohtaamistilanteen etenemiseen. Poliisi voi ymmärrystä osoittamalla, järkevällä puhuttamisella, avarakatseisuudella ja kehotuksilla rauhallisuuteen rauhoittaa tilannetta. Poliisin on kyettävä toimimaan tilanteessa kuin tilanteessa puolueettomasti ja tosiasioiden perusteella. Puheen lisäksi muita rauhoittamisenkeinoja ovat sanaton viestintä, johon kuuluu katsekontakti, eleviestintä, etäisyys ja äänen taso. Sanattomalla viestinnällä on iso merkitys vuorovaikutustilanteessa, koska se vahvistaa sanallista viestintää ja välittää tunnesanomiamia. Sanaton viestintä onkin voimakas viestintätapa ja se vaikuttaa huomaamattomasti luoden vuorovaikutukselle ilmapiirin ja tunnepohjan. (Ellonen & Nurmi 1997, 78-80.)

4.1 Haasteita nuoren kohtaamisessa

Erityisesti turvallisuusalalla, tässä tapauksessa poliisin työssä, on yhtenä tehtävänä rajoittaa henkilön toimintaa ja puuttua järjestyshäiriöihin. Tämän vuoksi poliisi joutuu kohtaamaan haastavasti tai uhkaavasti käyttäytyviä henkilöitä. Aggressiivisen ja uhkaavan käytöksen taustalla voi olla monenlaisia syitä ja vain harvoin syynä on yksittäinen tilanne tai tapah-tuma. Alkoholi ja muiden päihteiden väärinkäyttö lisää aggressiivisen käyttäytymisen riskiä.

Lisäksi joidenkin ihmisryhmien normit voivat sallia ja palkita aggressiivista käyttäytymistä. Tällaisia normeja esiintyy muun muassa nuoriso- ja rikollisryhmissä. Häiritsevään ja uhkaavaan käyttäytymiseen altistavia tekijöitä ovat muun muassa lapsuuden epäsuotuisat olosuhteet ja perheen psykososiaaliset ongelmat, syrjäytyminen ja kokonaisvaltainen huono-osaisuus, häiriöille altis temperamentti ja persoonallisuus sekä mielenterveyden häiriöt, joista etenkin persoonallisuushäiriöt ja psykoottiset oireet. Lisäksi vielä väkivaltaa salliva ja ihannoiva lähiryhmä ja sosiaalinen ympäristö altistavat tällaiselle käyttäytymiselle. Laukaisevina tekijöinä tällaiselle häiritsevälle ja uhkaavalle käyttäytymiselle voivat olla muun muassa stressaavat olosuhteet ja levoton ympäristö, päihtyneisyys sekä mikä tahansa sisäinen tai ulkoinen tekijä. (Rantaeskola ym. 2014.)

Nuori voi olla alkoholin, huumeiden, lääkkeiden tai näiden sekakäytön seurauksena menettänyt todellisuudentajunsa, jolloin vuorovaikutustilanne heidän kanssaan voi olla poliisille hankala ja toisinaan vaarallinen. Tällaisessa tilassa olevan henkilön vaarallisuus ei ole luetavissa mistään sellaisenaan, vaan tilanne elää henkilöllä olevien harhojen mukaan. Kiihtymys ja pelko voivat olla huomattavasti voimakkaampia ja käyttäytymisen arvaamattomuuden lisääntyminen ja ahdistuneisuuden purkautuminen saattaa ilmetä mahdollisesti väkivaltaisena käyttäytymisenä. (Ellonen 1997, 267.)

Mikäli nuori ei ole koskaan kokenut kenenkään kunnioittavan häntä, eli kohtelevan häntä arvostelukykyisenä ja edellyttävän häneltä arvostelukykyisyyttä tai itsenäistä järjenkäyttöä, hänen voi olla vaikea kunnioittaa itseään, luottaa omaan arvostelukykyynsä ja edellyttää sitä itseltään. Nuori, joka ei luota omaan arvostelukykyynsä, ei voi kehittyä kovinkaan itsenäiseksi järjenkäyttäjäksi. Tällaisen epäsuotuisan henkisen kehityksen kehän katkaiseminen on keskeinen kasvatustehtävä ja siinä onnistumiseen kasvattajalla on merkittävä vaikutus. (Purjo 2009, 174.) Lapsen ja nuoren elämässä on monia kasvattajia. Tällaisia ovat vanhempien lisäksi esimerkiksi opettajat, kavereiden vanhemmat ja mahdollisesti myös poliisi ja muut viranomaiset. Vanhemmilla on toki päärooli lapsensa ja kasvattamisessa, mutta ei voi väittää, etteikö esimerkiksi koulussa annettu kasvatusta, muun muassa siitä mikä on oikein ja mikä väärin, olisi jossakin roolissa lapsen ja nuoren elämässä. Tämän takia on tärkeää, että kaikki lasten ja nuorten kanssa työskentelevät olisivat myös perillä lapsen ja nuoren kehityksen kulusta ja muun muassa siitä, miten hänelle puhutaan iän ja kehityksen mukaisesti, jotta myös lapsi tai nuori ymmärtää ja tuntee tulevansa ymmärretyksi.

4.2 Poliisin rooli nuorten turvallisuuden tunteen luomisessa?

Turvallisuus on yksi tärkeä termi puhuttaessa nuorten kasvuympäristöstä. Suomalaiset ovat pääsääntöisesti turvallisuusorientoitunut kansa, eikä huoli turvallisuudesta ole aiheeton tänä päivänä. Jo pelkästään Suomessa köyhien määrä kasvaa, syrjäytyneitä on entistä enemmän, koulukiusaamista esiintyy enemmän ja kuilu hyvinvoivien ja huonosti voivien välillä kasvaa. Kun tähän lisätään kaikki Suomen ulkopuolella vaikuttavat turvattomuutta aiheuttavat tekijät on syytä pohtia mitä tämä tarkoittaa suomalaisten turvallisuudelle. (Limnell & Rantapelkonen 2017, 16-18.)

Turvallisuus on etenkin laadullinen tunne. Siinä on kyse olotilasta, jossa uhkat ovat hyväksyttävällä tasolla. Turvallisuutta voidaan lähestyä eri tavoilla. Suomen perustuslain mukaan suomalaisilla on perusoikeus turvalliseen elämään, se on siis yksi ihmisen perustarve. Turvallisuus näyttäytyy usein myös yhteiskunnan julkisena hyvänä ja sen takaaminen on laillisen esivallan vastuulla. Turvallisuuden tavoittelun tai turvattomuuden kokemisen kautta voidaan selittää moni inhimillinen toiminta ja lisäksi ilman turvallisuutta ihmisten on vaikea elää onnellista elämää. Turvallisuus on siis aina myös tunne ja mielikuva, joka on jokaisella ihmisellä henkilökohtainen. Tärkeää on ymmärtää, että turvallisuus ja turvallisuuden tunne voivat poiketa toisistaan hyvinkin paljon. Ihmisten mielikuviin turvallisuudesta voidaan vaikuttaa muuttamalla todellisuutta tai vaikuttamalla mielikuviin todellisuudesta. Kun ihmisen tunne turvallisuudesta on riittävän vahva, siitä tulee todellisuutta. Turvallisuuteen yhdistyy todellisuuden ja tunteen lisäksi sietokyky. Koska täydellistä turvallisuutta ei ole olemassa, on oleellinen osa turvallisuutta sietää erilaisia häiriö- ja poikkeustilanteita. (Limnell & Rantapelkonen 2017, 24-29.)

Nuoret lähestyvät turvallisuutta yleensä jonkin abstraktin käsitteen, instituution tai tunteen näkökulmasta koska heidän on vaikea kuvailla turvallisuutta sanallisesti. Turvallisuus yhdistetään sellaisiin käsitteisiin kuten luottamus, uhkat, tulevaisuus, sujuvuus, epäluulo, epä-tietoisuus, kuolemanpelko, yhteistyö, vakaus, vastuu, rauhallisuus, kommunikaatio ja mielenrauha. Luottamus, varmuus tulevaisuuteen sekä vastuullisuuteen perustuva yhteistyö ovat asioina nuorille vahvimmat turvallisuuden tuottajat. Nuorten turvallisuusymmärryksessä painottuu yhteys turvallisuutta luoviin viranomaisiin ja luottamus näihin. Poliisi on yksi asia, joka nousee esille nuorten turvallisuusmäärittelyissä pääkaupunkiseudun ulkopuolilla asuvilla nuorilla. Nuoret pitävät valtion roolia tärkeänä osana kansalaisten turvallisuuden

takaamisessa ja he tuntevat luottamusta turvallisuusviranomaisten osaamiseen ja ammattitaitoon. (Limnell & Rantapelkonen 2017, 40-44.)

Nuorilla on vahva luottamus turvallisuusviranomaisiin ja myös tulevaisuudessa viranomaisilla on heidän mielestään vahva rooli turvallisuudessa. Turvallisuusviranomaisen, tässä tapauksessa poliisin, on oltava nuorten tavoitettavissa. Tämä tarkoittaa sitä, että lisääntyvässä määrin poliisin on näytävä verkkomaailmassa, missä nuoret viettävät suuren osan ajastaan. Sosiaalinen media voi parhaimmillaan edistää vuorovaikutusta poliisin ja nuoren välillä. Turvallisuuden luominen sosiaalisessa mediassa on läsnäoloa, tavoitettavuutta sekä turvallisuuden tunteen jatkuvaa vahvistamista. Sosiaalisessa mediassa poliisi pystyy enenevässä määrin lisäämään näkyvyyttään, tavoittamaan nuoria sekä olemaan vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. Kaikki tämä lisää nuorissa turvallisuuden tunnetta. (Limnell & Rantapelkonen 2017, 198-199.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä

Työn tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen tutkimus, koska näin pystyttiin keskustelemaan haastateltavien kanssa kasvokkain ja tarkentamaan kysymyksiä. Työn aihe on jo itsessään sellainen, että määrällisillä tutkimusmenetelmillä ei olisi saatu tarkoituksenmukaista aineistoa kasaan. Esimerkiksi määrällisessä kyselytutkimuksessa voisi ongelmaksi muodostua vain pintaa raapaiseva, ei niin henkilökohtainen tutkimusaineisto ja vastaajien henkilökohtaiset tuntemukset aiheesta eivät välittyisi sanattoman vuorovaikutuksen kautta.

Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan joukkoa erilaisia tutkimuskäytäntöjä, jotka ovat tulkinnallisia. Laadullista tutkimusta on vaikea määritellä selvästi, sillä sille ei ole teoriaa, joka olisi vain sen omaa. Laadullisella tutkimuksella ei myöskään ole täysin omia metodeja. (Metsämuuronen 2001, 9.) Laadullinen tutkimusmenetelmä toteutetaan usein haastattelututkimuksena, jossa on vain vähän haastateltavia. Laadullisen aineiston käsittelyyn voidaan soveltaa myös kvantitatiivisia eli määrällisen tutkimusmenetelmän lukutapoja. Laadullinen tutkimus määritellään yleensä sen kautta, mitä määrällinen tutkimus ei ole eikä laadulliselle tutkimusmenetelmälle olekaan varsinaista yhtä määritelmää. Laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä voivat olla ainakin seuraavat asiat: aineistonkeruumenetelmä, tutkittavien näkökulma, harkinnanvarainen tai teoreettinen otanta, aineiston laadullis-induktiivinen analyysi, hypoteesittomuus, tutkimuksen tyylilaji ja tulosten esitystapa, tutkijan asema sekä narratiivisuus. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään harkinnanvaraista otantaa, jolloin voidaan keskittyä pieneen määrään tapauksia ja analysoida niitä mahdollisimman perusteellisesti. (Eskola & Suoranta 1998, 13-18.)

Hypoteesittomuus voi olla osa laadullista tutkimusta. Tutkimukselle ei siis välttämättä aseteta tutkimushypoteesia ennen aineiston etukäteistä tarkastelua. Jos laadullinen tutkimus tehdään hypoteesittomasti, tutkijalla ei ole lukkoon lyötyjä ennakko-olettamuksia tutkimuskohteesta tai -tuloksista. Tutkimuksen ei kuitenkaan tarvitse olla täysin hypoteesiton, vaan tutkija voi kehittää tutkimukselleen sen kuluessa niin sanottuja työhypoteeseja. On myös mahdollista, että tutkimuksen edetessä tutkija löytää uusia näkökulmia työhönsä kerättyjen aineistojen avulla ja voi näin muokata hypoteeseja. (Eskola & Suoranta 1998, 19.) Opinnäytetyön tutkimushypoteesit muotoutuivat haastattelujen ja aineiston purun yhteydessä. Tutkimushypoteesit olivat yhteydessä opinnäytetyön teemoihin ja ne olivat seuraavat: nuoren

olosuhteet, kuten lähiympäristö ja vanhempien päihteiden käyttö vaikuttaa nuoren päihteiden käytön aloitukseen, päihteet ovat helposti nuoren saatavilla, nuoret päihteiden käyttäjät kokevat poliisin kielteisesti sekä nuoret ovat olleet lapsuudessa ja nuoruudessaan poliisin kanssa tekemisissä useasti.

5.2 Teemahaastattelu

Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin teemahaastattelu koska sen avulla saataisiin mahdollisimman oikeita vastauksia myös sellaisiin kysymyksiin, joita ei olisi ymmärretty kysyä esimerkiksi kyselylomakkeella suoritettussa kyselyssä. Lisäksi teemahaastattelussa haastateltavan oma ääni näkyy vastauksissa paljon paremmin. Aihe myös itsessään vaatii sen, että haastateltavan ääni kuuluu siitä, koska kokemukset ovat erittäin henkilökohtaisia. Teemahaastattelu on hyvä työkalu silloin kun halutaan tietää, mitä joku ajattelee jostakin asiasta. Tällöin kaikkein yksinkertaisinta ja usein myös tehokkainta on kysyä sitä häneltä. On myös tilanteita, joissa jotakin kysymystä ei uskalleta tai voida kysyä suoraan kysyä vaan päätelmät tehdään etsimällä erilaisia merkkejä ja johtolankoja henkilön olemuksesta ja äänenpainoista. (Eskola ym. 2018, 27.) Myös tämän takia teemahaastattelu sopii opinnäytetyöhön hyvin. Molempiin haastateltaviini saatiin henkilökohtainen kontakti ja heidän kanssaan saatiin keskustella ilman häiriötekijöitä, siten haastattelijan ja haastateltavan välille kehittyi myös omanlainen luottamussuhde. Vastauksiin saatiin tämän ansiosta myös enemmän syvyyttä.

Haastattelutyypit jaotellaan yleensä niiden strukturointiasteen perusteella. Tällöin huomioidaan, miten tiukasti kysymykset on etukäteen muotoiltu. Lisäksi huomioitavaksi tulee, miten paljon haastattelijalla ohjaa haastattelutilannetta. Teemahaastattelu on haastattelutyyppejä, joka sijoittuu täysin strukturoidun ja strukturoimattoman haastattelun välille. Teemahaastattelussa on aihepiirit ja teema-alueet, mutta kysymyksiä ei ole tarkkaan muotoitu, eivätkä ne ole välttämättä kaikille haastateltaville samassa järjestyksessä esitettyjä. Teemahaastattelulle tyypillistä on myös se, että haastattelijalla voi olla jonkinlainen tukilista käsiteltävistä asioista, mutta kysymykset eivät välttämättä ole valmiina. (Eskola ym. 2018, 29-30.) Teemahaastattelun yhtenä merkittävänä etuna on se, että siinä voidaan tarkentaa ja syventää kysymyksiä perustuen siihen, mitä haastateltava on vastannut. Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, haastateltavien eri asioille antamia merkityksiä sekä sitä, miten nämä merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. On haastattelijan päätettävissä, esittääkö hän kaikki samat kysymykset jokaiselle haastateltavalleen. Haastattelijalla ei kuitenkaan voi

teemahaastattelussa kysyä ihan mitä tahansa, vaan haastattelussa pyritään tarkoituksenmukaisilla ja ennalta valituilla teemoilla löytämään merkityksellisiä vastauksia. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 88.)

5.3 Haastattelujen toteutus

Opinnäytetyötä varten haastateltiin kahta henkilöä, jotka ovat nuoruudessaan käyttäneet huumeita ja myöhemmin päässeet niistä irti. Haastateltavat ovat toimineet Youth Against Drugs -järjestöllä kokemusasiantuntijoina ja ovat tottuneet analysoimaan omaa menneisyytään. Molempien haastateltavien kanssa sovittiin aika, jolloin haastattelu toteutettiin. Toinen haastattelu toteutettiin kasvotusten ja toinen puhelimen välityksellä, mutta molemmat haastattelut sujuivat muuten samaa kaavaa noudattaen. Haastateltaville kerrottiin, että haastattelu tulisi olemaan mahdollisimman luonnollista keskustelua ilman liikoja ennalta suunniteltuja kysymyksiä. Molemmille haastateltaville oli ennalta suunniteltu runko ja teemat kysymyksistä, mutta molempien kohdalla kysymyslista karttui haastattelun edetessä. Tämä johtui täysin siitä, että molempien elämät ja tarinat olivat täysin yksilöllisiä, eikä niitä pystynyt ennakkoimaan etukäteen ja tämän takia haastattelurunko oli melko karsittu. Haastattelut onnistuivat molempien kohdalla hyvin ja haastattelun sisältöä onnistuttiin lisäämään suunnitellusti haastattelun edetessä.

Haastattelut nauhoitettiin puhelimella sekä tietokoneella ja litteroitiin myöhemmin. Litterointi varmisti sen, että haastattelujen sisältöä pystyttiin analysoimaan paremmin. Litteroinnin jälkeen molemmat haastattelut kirjoitettiin puhtaiksi siten, että haastateltavien puhetyylit tulivat esille siten kuin ne oli ilmaistu. Näin opinnäytetyössä pystyttiin hyödyntämään suoria lainauksia haastatteluista ja tuomaan haastateltavien äänet kuuluville juuri sillä tavalla kuin he olivat tarkoittaneet. Molemmilta haastateltavilta kysyttiin lupa haastattelujen nauhoittamiseen. Litteroinnin ja puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen nauhoitukset hävitettiin. Haastateltavat pysyvät anonyymeinä opinnäytetyössä, eikä heidän asuinpaikkakuntia, ikää tai sukupuolta tulla kertomaan, jotta voidaan taata heidän yksityisyyden suoja.

5.4 Haastatteluteemat

Haastatteluteemat jaettiin neljään eri teemakokonaisuuteen, jotka olivat *Perhetausta ja haastateltavan oma tausta*, *Kohtaaminen poliisin kanssa*, *Suhtautuminen poliisiin ja muihin auktoriteetteihin* ja *Päihteiden käyttö*. Osa haastatteluteemojen kysymyksistä olivat molemmilla haastateltavilla samat, mutta teemat sisälsivät myös kysymyksiä, joita esitettiin vain toiselle haastateltavista. Tämä johtui jo aiemmin mainitusta syystä, että haastattelujen lomassa haastattelijan mieleen tuli juuri sillä hetkellä haastateltavan henkilön kertomuksesta teemoihin liittyviä kysymyksiä, jotka koskivat tämän elämää.

Ensimmäinen teema *Perhetausta ja haastateltavan oma tausta* sisälsi muun muassa erittäin laajan ja avoimen kysymyksen haastateltavan omasta taustasta. Käytännössä haluttiin, että haastateltava lähtee kertomaan omaa tarinaansa ensin, jotta haastattelija saa jonkinlaisen mielikuvan hänen taustastaan. Molemmat haastattelut etenivät siten, että haastateltava aloittivat kertomuksensa jostain kohtaa lapsuutta ja siitä mentiin eteenpäin nuoruuteen ja aikuisuuteen asti. Oman taustan kertomisen lomassa haastattelija teki tarkentavia kysymyksiä teemaan liittyen.

Toinen teema oli *Kohtaaminen poliisin kanssa*. Tämä teema sisälsi kysymyksiä sekä lapsuuden kohtaamisista, että nuoruuden ja aikuisuuden kohtaamisista poliisin kanssa. Tällä teemalla haluttiin saada mielikuvaa siitä, minkälaisia kohtaamisia ja minkälaisissa tilanteissa kohtaamiset poliisin kanssa olivat tapahtuneet. Kysymyksiin sisällytettiin myös sellaiset kohtaamiset, missä joku muu perheenjäsen, esimerkiksi oma vanhempi, oli ollut poliisin kanssa tekemisissä ja haastateltava oli ollut läsnä tilanteessa. Kysymysten tarkoituksena oli selvittää minkälaisia tunteita ja ajatuksia kohtaamiset olivat tuoneet haastateltavalle, olivatko kohtaamiset olleet hyviä, huonoja vai neutraaleita sekä minkälaisten asioiden yhteydessä kohtaamiset olivat olleet.

Kolmas teema *Suhtautuminen poliisiin ja muihin auktoriteetteihin* piti sisällään kysymyksiä muun muassa siitä, miten haastateltava on suhtautunut poliisiin lapsena, nuorena ja myöhemmin aikuisuudessa ja minkälaisia tunteita poliisi on herättänyt hänessä. Teema sisälsi myös muut auktoriteetit kuten sosiaaliviranomaiset ja opettajat.

Neljäntenä teemana oli *Päihteiden käyttö*. Tämä teema oli laaja teema haastattelussa ja koko haastattelu pyöri osittain teeman ympärillä. Teemassa oli kysymyksiä haastateltavan ensimmäisistä päihdekokeiluista, minkälaisia päihteitä ja kuinka usein haastateltava oli käyttänyt, miten hänen päihteiden käyttöönsä oli suhtauduttu ja olisiko jokin voinut katkaista päihteiden käyttöä jo aikaisemmin.

5.5 Aineiston analyysi

Teemahaastatteluaineiston ensimmäinen tehtävä on aineiston järjesteleminen teemoittain. Tämä tapahtuu poimimalla jokaisesta vastauksesta teemaan liittyvä kohta. Suurimmat ongelmat liittyvät siihen, että haastattelu ei ole edennyt loogisesti teemasta teemaan jolloin vastauksia ja kommentteja johonkin kysymykseen voi löytyä eripuolilta haastattelua. Tässä vaiheessa aineisto siis järjestellään uudestaan. Teemoittamisen jälkeen seuraa analyysivaihe, jolloin aineisto luetaan ja siitä esitetään tulkinta. Analyysin tehtävänä on supistaa aineistosta esiin olennainen. Aineistoa voi käsitellä tematisoinnin tai tyypittelyn kautta. Tematisoinnissa aineisto pyritään ryhmittelemään teemoittain ja siitä nostetaan tutkimusongelmia avoimia mielenkiintoisia sitaatteja tulkittavaksi. Tyypittelyssä taas aineistoa tarkastellaan yleisemmin ja siitä konstruoidaan kuvaavia vastauksia laajemmin. (Eskola 2018, 219-221.) Aineiston analyysitavaksi valittiin tematisointi, jolloin lukija pääsee lukemaan haastateltavien suoria lainauksia haastattelusta.

6 TULOKSET

Haastattelin siis kahta henkilöä, jotka ovat nuoruudessaan käyttäneet huumeita. Anonymiteetin säilyttämiseksi haastateltavista käytetään nimityksiä H1 ja H2.

6.1 Perhetausta ja haastateltavan oma tausta

Haastateltava (H1) on aloittanut päihteiden käytön ollessaan yläkouluikäinen noin 14-vuotias. Hän on asunut yksinhuoltajaäidin kanssa muuttaen paikkakunnalta toiselle. Isä on ollut hänen elämässään mukana satunnaisten viikonloppuvierailujen verran. Toinen haastateltava (H2) on aloittanut päihteiden käytön 13-vuotiaana alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäytöllä. Hän on asunut yksinhuoltajaäidin kanssa ja isä on ollut hänen elämässään, mutta etäisemmässä roolissa.

Molempia haastateltavia yhdisti nuoruudessa töidenteko. Haastateltava (H1) kertoi, että koulu ei ollut hänen juttunsa ja yläasteen jälkeen töiden tekeminen ja ”kaupungilla nyhjäminen” täyttivät hänen päivänsä. Myös haastateltava (H2) kertoi tehneensä töitä nuoruudessaan, mutta hän eroaa haastateltavasta (H1) siten, että töiden lisäksi myös koulu ja harrastukset ovat olleet päivittäin läsnä.

”Mää olin siitä semmonen harvinainen tai omanlainen päihdekäyttäjä, että mää suoritin sitä koulua kokoajan ja sit mää olin töissä.-- Se mahdollisti sen, että mulla oli rahaa bilettää.” (H2)

”Mää olin alusta asti, jo ennen huumeiden käyttöä ja sit sen aikana semmonen, et mää olin harrastanu. Sit mää olin lähdössä yliopistoon lukemaan psykologiaa ja itseasiassa menny käyttävänä valmennuskurssille kaks kertaa. Että mää oon niinku tavallaan päämäärätietoisesti parhailla kyvyilläni -- menny kohti niitä mun haaveita. -- Mää oon kuullu, et on hyvin tyypillistä, et narkomaaneilla ei ole suunnitelmia elämän varalle. Että se kuolema on se suurin haave, mut mulla on aina ollu.” (H2)

Tässä haastateltava (H2) erosi täysin haastateltavasta (H1), joka oli ihannoinut rikollista kulttuuria, hän on katsonut ylöspäin kaikkea, mikä liittyy siihen ja imenyt paljon vaikutteita

itseensä. Haastateltavalta (H1) oli kysytty missä hän näkee itsensä tulevaisuudessa ja hän oli vastannut:

”-- varmaan lusimassa törkeetä huumausainerikosta. Et sillon olin niin uhmakas. Mut se piti paikkansa. Kyl mä tiedostin sen mun ongelman, mut se oli sillon se mun juttu.” (H1)

Teemaassa oli kysymyksiä siitä, minkälainen ilmapiiri haastateltavien kotona on lapsuudessa ja nuoruudessa ollut. Kodin lisäksi kysymykset liittyivät nuoruuden kasvuympäristöön ja esimerkiksi kaveripiireihin. Molemmilta haastateltavilta kysyttiin heidän vanhempinsa mahdollisesta päihdetaustasta. Haastateltava (H1) kertoi, että hänen äitinsä oli käynyt kyllä töissä, mutta juonut alkoholia lähes päivittäin. Myös hänen isänsä oli käyttänyt runsaasti alkoholia. Toinen haastateltava (H2) kertoi molempien vanhempinsa olleen kovia alkoholin käyttäjiä ja äidin käyneen myös töissä, muun muassa tämän takia haastateltava (H2) oli viettänyt lapsuudessaan ja nuoruudessaan paljon aikaa yksin, kavereiden tai hoitajien kanssa. Molempien haastateltavien vanhemmilla oli siis alkoholitaustaa, mutta huumetaustaa ei ollut. Haastateltava (H2) mainitsi myös kokeneensa kotioloensa olleen turvaton ja asioista ei oltu puhuttu, vaan päihteiden käyttö oli ollut ratkaisu moneen asiaan. Tämä oli johtanut siihen, että haastateltavalla (H2) alkoholinkäytön malli on ollut nuorena sellainen, että *”sit ku otetaan niin sit otetaan ja otetaan niin kauan ku otetaan”*. Haastateltava (H1) kertoi, että kodin lisäksi päihteiden käyttö oli läsnä myös hänen kaveripiirissään nuoruudessa.

”Mä oon aina skeittaillu ja tykänny hiphop-kulttuurista. Joskus nuorempana breikattiin paljon ja se pilven poltto oli niinkun se automaatio. -- Muistan, että pilvi oli jännittävä ja se kiinnosti. -- Kaikki aineet alko pikkuhiljaa kiinnostamaan.” (H1)

Haastateltava (H1) pohti, että jos hänellä olisi ollut nuoruudessaan tiukemmat rajat, olisi se todennäköisesti voinut vaikuttaa hänen huumeiden käyttöönsä. Haastateltavan (H1) äiti ei ollut halunnut puhua lapsensa huumeiden käytöstä tämän kanssa ja hän on *”halunnut ummistaa silmänsä”*. Haastateltava (H1) kertoi, että hänen äitinsäkään elämänhallinta ei ollut aina ollut täydellistä ja että tämän takia äidin olisi ollut vaikea kontrolloida myöskään lapsiaan.

6.2 Kohtaaminen poliisin kanssa

Tässä teemassa haastateltavilta haettiin kokemuksia kohtaamisista poliisin kanssa myös sellaisissa tilanteissa, joissa huumeet tai päihteet eivät olleet mukana kuvioissa. Teema sisälsi kysymyksiä esimerkiksi siitä, milloin he muistavat ensimmäisen kerran olleensa tai perheensä olleen tekemisissä poliisin kanssa. Haastateltava (H1) muisti olleensa lapsena isänsä kuljettamassa autossa kun poliisi oli pysäyttänyt isän. Hän kertoi, että kohtaamisesta oli jäänyt negatiivinen mielikuva, koska isä ei ollut ollut tyytyväinen pysäytykseen. Haastateltavan (H1) mieleen oli jäänyt kuva, että poliisit eivät ole hyviä. Tämän lisäksi haastateltava (H1) muisti myös ensimmäisen kerran kun hän oli ollut poliisin kanssa tekemisissä.

”Olinkohan mä silloin neljätoista. Niin, en mä oo mitään kamaa ees käyttäny silloin, vaan olin mutsin autolla ajelemassa, poliisi otti mut kiinni huoltoaseman pihalta kun olin istumassa siinä autossa. Ne soitti mutsille ja ei siitä sitten oikeen ees tullu mitään. -- Mutsi ei oikeen ollu ees raivoissaan. Sitä mä oon sanonu, että täytyis olla sellaset selvät rajat.” (H1)

Haastateltava (H2) ei muista perheensä olleen poliisin kanssa tekemisissä hänen lapsuudessaan, joten hänellä ei ollut kokemuksia poliisista ennen omia kohtaamisiaan myöhemmin. Haastateltava (H2) kertoi olleensa jo aikuisiällä kun oli jäänyt ensimmäisen kerran huumeista kiinni poliisille. Hän kertoi istuneensa väärien ihmisten kyydissä autossa kun poliisi oli pysäyttänyt auton ja tarkastaessaan autossa olevia henkilöitä, poliisi oli löytänyt haastateltavalta (H2) pienen määrän kannabista.

Molempien haastateltavien kokemukset poliisin kohtelusta olivat olleet positiivisia. Haastateltava (H1) painotti sitä, että huumeen käytön takana on aina henkilö ja huumeen käyttö on vaan päällimmäinen tekijä sillä hetkellä henkilön persoonassa.

”Muistan, että hyvin on kohdeltu. -- Ehkä se johtuu siitä, että oon tämmönen, että kun pääselviää niin pyydän anteeksi. -- Ja tottakai jos oon menny takki auki ja tehny jonkin sanallisen uhkauksen (poliisille) niin kyllä siihen huutoon vastataan sitten sillain. Ei mulla oo kau-naa. Päinvastoin.” (H1)

Haastateltava (H2) oli jopa hieman yllättynyt siitä, että hänen kokemuksensa olivat poliisin kohtelusta kuitenkin hyviä, koska oli kuullut aivan erilaisia mielipiteitä ja kokemuksia muilta ihmisiltä.

”Mun kokemukset on sitten kuitenkin aika hyviä. -- Mä koen, että kun mulla on niin vahvasti se puoli, joka käyttäytyy hyvin ja osaa olla kohtelias ja korrekti, niin siinä kohtaa kun mä olen tavallaan joutunu nenätysten tekemisiin, niin ne kaikki kohtaamiset on menny niinku ihan tosi hyvin.” (H2)

Yksi isompi kysymys tämän teeman alla liittyi siihen, olisivatko haastateltavat toivoneet poliisin puuttuneen heidän huumeiden käyttöönsä tiukemmin. Molemmat haastateltavat olivat sitä mieltä, että poliisin puuttuminen olisi vaatinut todella isoa puuttumista ja se olisi ollut erittäin hankalaa. Haastateltava (H2) koki, että käyttämiseen puuttuminen esimerkiksi perheelle puhumisella vain pahensi asioita ja, että puuttuminen olisi vaatinut sen, että olisi huomattu huumeiden käyttämisen taustalla olevat ongelmat ja haettu tukikeinoja näihin ongelmiin.

”Elin sitä maailmaa ihan täysillä ja se oli mun juttu. -- Poliisit on koittanu sillon alkuun puhuu ja puuttuu ja vähän vanhemmallakin iällä. Yks naispoliisi sano kerran et sä oot tieksä kokoajan tapetilla et etkö yhtään ajattele miltä sun lähimmäisistä tuntuu. Ja kyllä ne on jääny mieleen aina kun on sanottu. -- Mutta hankalaa siihen olisi ollut puuttua.” (H1)

6.3 Suhtautuminen poliisiin ja muihin auktoriteetteihin

Tässä teemassa haluttiin kartoittaa sitä, minkälaisia tunteita poliisi ja muut auktoriteetit olivat herättäneet haastateltavissa nuoruudessa. Tämän suhteen haastateltavilla oli ollut erittäin erilaisia tuntemuksia. Haastateltava (H1) kertoi nuorena olleensa rääväsuinen ja hänellä oli ollut kielteinen suhde poliisia kohtaan. Ja sama päti myös muihin auktoriteetteihin, kuten opettajiin. Tässä kohtaa haastateltava (H1) kuitenkin pohti, että jos hänelle olisi lapsesta asti laitettu kunnon rajat, tilanne olisi voinut olla erilainen. Hän kertoi saaneensa mennä ja tehdä lapsuudessaan vapaasti asioita ilman rajoitteita. Haastateltava (H1) kertoi, että hänen kielteinen suhteensa poliisiin on muuttunut löysemmäksi ajan kuluessa kun hän on oppinut tuntemaan hänen kanssaan asioineet poliisit. Haastateltava (H1) pohti, että tämä on voinut johtua myös siitä, että hänen kanssaan asioineet poliisit ovat ymmärtäneet hänen olevan hyvä

ihminen, mutta huumeen käyttö on vaikuttanut käyttäytymiseen. Toinen haastateltava (H2) kertoi pelänneensä poliisia ja että pelko oli vain kasvanut nuoresta aikuiseksi kasvaessa.

”-- määhän aloin käyttää kovempia, kokeilin amfetamiinia ja ekstaasia ja tämmösiä. Ja sit se poliisikammo vasta tulikin, jos ei jo aikasemmin ollut ollut, ainakin se paheni. Tiesin hyvin, että teen väärin ja tavallaan tiesin et teen itteenikin kohtaan väärin, mutta varsinkin lakia ja yhteiskuntaa kohtaan väärin. Muistan et tavallaan semmonen pelko ja varuillaan olo meni jossain kohtaa siihen, -- että määhän pelkäsin koko ajan niin paljon, että määhän jään kiinni, että määhän olin koko ajan varautunu siihen, että kuka tahansa voi millä hetkellä tahansa syöksyä mun asuntoon tai ottaa mut kiinni mistä tahansa.” (H2)

Haastateltavalta (H2) kysyttiin myös muista tunteista kuin pelosta poliisia kohtaan. Hän kertoi aiemmasta lapsuuden kokemuksestaan kun hän oli ollut avun syrjässä kiinni, mutta koki ettei saanut apua vaikka olisi sitä tarvinnut. Haastateltavalle (H2) oli muodostunut tämän myötä käsitys siitä, että poliisi ei voi auttaa häntä ja tämän takia hän oli laittanut poliisit mielessään vastustajan rooliin. Haastateltava (H2) kertoi, että poliisit olivat hänellä vastustajan roolissa ja kokeneensa, että he yrittävät tehdä hänen elämästään hankalaa ja saada hänet kiinni sellaisista asioista, joista hän ei olisi halunnut jäädä kiinni. Kuitenkin, jos haastateltava (H2) oli poliisin tai muun auktoriteetin kanssa tekemisissä, niin yhteistyö sujui hyvin. Tätä haastateltava (H2) selitti sillä, että hänellä on ollut aina tarve olla mukautuva, miellyttävä, vahva ja kiltti.

6.4 Päihteiden käyttö

Tämä teema oli läsnä myös muiden teemojen kysymyksissä, mutta tässä teemassa keskityttiin vain päihteiden käyttöön liittyviin kysymyksiin. Sekä haastateltava (H1) että toinen haastateltava (H2) olivat käyttäneet useampia erilaisia päihteitä elämänsä aikana. Haastateltava (H1) aloitti huumeiden käytön kannabiksella, mutta sitä ennen hän oli jo käyttänyt butaania päihtymistarkoituksessa. Kannabiksen polttamisen aloittamisen jälkeen polttamisesta tuli nopeasti päivittäistä eivätkä koulut enää kiinnostaneet. Haastateltava (H1) kertoi, että myös ekstaasi, amfetamiini ja lääkkeet tulivat nopeasti täyttämään viikonloppuja. Haastateltava (H2) oli aloittanut päihteiden käytön lääkkeiden ja alkoholin yhdistelmällä ja puolen vuoden sisään tämän aloittamisesta olivat ensimmäiset kannabiskokeilut tehty. Haastateltava

(H2) kertoi, että ensin käyttö pysyi viikonlopuissa, mutta pian jo vuoden sisään käyttö levisi myös viikkoihin.

”Se oli selkee peli, että kun edellisestä viikonlopusta selvis ja maanantaina pääsi kouluun, niin alettiin suunnittelemaan jo seuraavaa viikonloppua. Mistä saadaan rahat, hakijat ja miten hoidetaan muut järjestelyt. -- Sitten ysiluokan aikana se käyttö alkoi hiipiin sinne viikkoihinkin ja itseasiassa myös kouluajalla. Mulla on semmosia muistikuvia, että oon istunu jossain oppitunnilla ihan pilvessä ja ruokatunnilla käytiin jossain siinä lähellä polttelemassa pilvee.” (H2)

Molemmilta haastateltavilta kysyttiin muistavatko he ensimmäisen huumekekeilunsa. Haastateltava (H1) kertoi muistavansa polttaneensa kaverinsa kanssa hasista salaisesti metsässä. Haastateltava (H1) kertoi, myös muistavansa ensimmäiset amfetamiini- ja ekstaasikokeilutkin. Hän arveli tämän johtuvan siitä, että häntä jännitti kokeilla aina uutta, koska ei voinut tietää miten aine vaikuttaa itseän. Toinen haastateltava (H2) kertoi myös muistavansa ensimmäisen käyttökertansa kun hän oli käyttänyt ensimmäisen kerran lääkkeitä ja alkoholia.

”Sillon 13-vuotiaana kun kokeilin ekan kerran päihteitä, niin varastettiin kaupasta alkoholia ja sukulaisilta lääkkeitä ja sitten yhteiskäytettiin niitä. Mää koitin tappaa itteni jo samana iltana. Että se oli silleen aika rajuhko alotus. -- Sitten yläasteen loppuaika meni sillain, että ne päihteet määrätti sitä ilman, että mä ees tajusin.” (H2)

Teemassa oli kysymyksiä myös huumeiden käyttämisen lopettamisesta. Haastateltava (H1) kertoi kokeilleensa raittiina oloa jo useampia vuosia aiemmin ennen kuin hän raitistui. Hän kertoi juoneensa alkoholia silloin tällöin, mutta raittiina oleminen ei kuitenkaan ollut onnistunut. Haastateltava (H1) kertoi puhuneensa kavereilleen jo ennen lopettamista, että ei huumeiden käytössä ollut enää mitään järkeä ja, että hän ei saanut enää jännitystä niiden käyttämisestä. Tämän seurauksena haastateltava (H1) onnistui raitistumaan. Toinen haastateltava (H2) kertoi raitistumiselleen olleen monta tekijää kuten se, että hän oli jäänyt asunnottomaksi ja, että ihmiset, jotka olivat hänen ympärillään näyttivät yhä enemmän narkomaaneilta ja huonovointisilta. Lisäksi hänen ympäriltään alkoi kuolemaan paljon ystäviä ja niin sanotut normaali-ihmiset alkoivat olemaan yhä kauempana. Viimeisenä niittinä haastateltava (H2) kertoi käytön lopettamiselleen olleen sen, että hänen oma isänsä sulki hänet perheen

ulkopuolelle huumeiden käytön takia. Haastateltava (H2) kertoi tietneensä jollain tasolla koko ajan, että hän ei hallinnut omaa huumeiden käyttöään.

”Jollain tavalla mää tiesin jo silloin sen eka kokeilun jälkeen, että tästä ei hyvä heilu. Että nyt on pitkä tie edessä. Jollain tavalla mä kuitenkin uskoin siihen, että mä pystyn lopettamaan millon vaan ja et tää on niinku mun hallinnassa. -- Siinä on tosi voimakas se kieltämisen mekanismi, joka niinku suojelee tavallaan sitä riippuvuutta. Semmonen, et kato ei tässä mitään hätää, mää vaan vähän käytän.” (H2)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten huumeidenkäyttäjien asenteita poliisia kohtaan sekä sitä, miten he ovat kokeneet poliisin nuoruudessaan. Tämän lisäksi kartoitettiin nuorten päihteiden käytön aloittamiseen johtaneita syitä ja sitä, minkälaisissa olosuhteissa nuoret ovat eläneet. Tutkimushypoteesi oli olosuhteiden ja päihteidenkäytön aloittamisen kohdalla lähes sama, kuin mitä haastateltavat myöhemmin kertoivat. Kuten aiemmin on jo mainittu, päihteiden käyttöön vaikuttavat suuresti nuoren lähiympäristö ja vanhempien asenne päihteiden käyttöön. Molempien haastateltavien vanhemmat olivat heidän lapsuudessaan käyttäneet runsaasti alkoholia, lisäksi molemmat haastateltavani asuivat yksinhuoltajaäidin kanssa. Konkreettisen ajanpuutteen ohessa myös toisen vanhemman puuttuminen ja "isättömyys" on usein kipeä kokemus, ja taustalla saattaa olla esimerkiksi ajatuksia hylätyksi tulemisesta. Tämä tarkoittaa sitä, että hyväksyntää ja välittämisen kokemuksia saateen hakea tiiviistä sosiaalisesta verkostosta, joka huumeiden käyttäjien piirissä usein on. Kuten haastateltava (H1) sanoi: *”siihen jäi koukkuun, että ihmiset tartti mua ja soitteli”*, kertoo siitä, että haastateltava (H1) on saanut näiltä ihmisiltä sen huomion, jota ei välttämättä ole saanut omilta vanhemmiltaan.

Toinen hypoteesi ennen haastatteluiden tekemistä oli se, että päihteet ovat nykymaailmassa helposti nuoren saatavilla. Haastatteluiden perusteella tämä pitää paikkansa ja näin on ollut jo aiemmin kun haastateltavat ovat olleet nuoria. Haastateltava (H1) puhui paljon myös siitä, että huumeiden saanti on muuttunut hänen nuoruutensa ajoista. Tähän on vaikuttanut vahvasti internet. Haastateltava (H1) kertoi tehneensä eripituisia reissuja toisiin kaupunkeihin saadakseen huumeita ja toinen haastateltava (H2) mainitsi kadulla ihmisiltä kyselyn ja selvittämisen kenellä olisi jotakin tiettyä huumetta yhdeksi huumeiden hankkimiskeinoksi. Haastateltava (H1) totesi vielä, että nykyään kaikki tapahtuu internetissä ja erilaisissa viestintäpalveluissa. Hänen kokemuksensa mukaan kenenkään ei tarvitse oikeasti tuntea niitä niin sanottuja ”oikeita ihmisiä” hankkiakseen huumeita, vaan myynti ja ostaminen tapahtuu anonyymisti internetissä. Tämä helpottaa huumeiden ostamista, sillä kaikki tapahtuu anonyymisti ja ostopäätöksestä aineen haltuun saamiseen voi kulua hyvinkin vähän aikaa. Tämä tietysti lisää myös poliisin roolia ennalta estävässä työssä. Kuten Limnell ja Rantapelkonen mainitsivat, on poliisilla isot paineet olla läsnä sosiaalisen median eri viestimissä nuorten tavoittamiseksi (Limnell & Rantapelkonen 2017, 198).

Haastateltava (H1) kertoi jättäneensä koulunkäynnin peruskoulun jälkeen, hän oli kokeillut toisen asteen opintoja, mutta ne olivat jääneet kesken päihteiden käytön takia. Lisäksi haastateltava (H1) kuvaili olleensa vilkas lapsi, jolla ei ollut juurikaan rajoituksia, vaan hän oli saanut mennä ja tehdä niin kuin oli halunnut. Lisäksi hän kertoi auktoriteettiongelmaansa. Haastateltava (H1) kertoi ihannoineensa rikollista kulttuuria ja yrittäneensä oppia siitä kaiken mahdollisen. Nämä kaikki asiat ovat päihteiden käyttöön altistavia tekijöitä ja tämä haastattelu oikeastaan vahvisti tutkimushypoteesia. Toinen haastateltava (H2) oli täysin erilainen. Hän kävi kouluja, teki töitä, harrasti ja kertomansa mukaan hänen ulkokuorensa näyttäytyi muille siten, kuin hän olisi ollut kuin kuka tahansa teini-ikäinen nuori. Tässä kohtaa tutkimushypoteesi oli täysin erilainen. Mutta vaikka ulospäin kaikki näyttäisikin olevan hyvin, niin aina niin ei ole. Haastateltavalla (H2) oli ollut haasteita kotona koko lapsuutensa ajan. Hänen kotonaan puhumisen kulttuuria ei ollut, vaan ongelmat hukutettiin alkoholiin. Tämä oli johtanut siihen, että haastateltava (H2) oli ollut psykiatrisella osastolla, käynyt terapiassa ja asunut lastenkodissa. Voisi kysyä, mitä aikuiset voivat oikeasti tehdä auttaakseen haastateltavan (H2) kaltaisia nuoria, joilla ei ole oikeita sanoja avun pyytämiseen tai jotka eivät välttämättä ymmärrä tarvitsevänsä apua.

Opinnäytetyössä haluttiin selvittää myös, minkälaisia asenteita nuorilla on poliisia kohtaan. Haastateltavien asenteet poliisia kohtaan erosivat suuresti. Haastateltavalla (H1) oli hyvinkin samanlaiset asenteet poliisia kohtaan, kuin mitä tutkimushypoteesi oli. Hän kertoi olleensa rääväsuinen ja, että hänellä oli kielteinen kuva poliisista. Tämä osaltaan selittyi hänen lapsuuden kokemuksellaan poliisista. Toisaalta taas haastateltava (H1) kertoi, että ajan myötä hänen kielteinen suhtautuminen poliisiin oli muuttunut myönteisemmäksi. Tämä suhtautumisen muuttuminen oli tapahtunut vielä silloin kun hän käytti aktiivisesti huumeita. Voisi pohtia oliko haastateltavan (H1) asenne muuttunut enemmän niin sanotuksi hällä väliä -asenteeksi vai oliko hänen kielteistä asennettaan helpottanut se, että poliisit olivat tulleet hänelle aiempaa tutummiksi. Haastateltava (H1) oli muutenkin ollut nuoruudessaan aktiivinen ja hän oli halunnut omien sanojensa mukaan mennä ja tehdä koko ajan, niin ajan kuluessa kohtaamiset poliisin kanssa olivat olleet tietynlainen välttämätön paha, joka piti vain sietää ja sen jälkeen huumeiden täyteinen elämä sai jatkua. Todennäköisesti molemmat tekijät ovat vaikuttaneet haastateltavan (H1) kielteiseen asenteeseen poliisista muuttaen sen myönteisemmäksi.

Toinen haastateltava (H2) oli laittanut poliisit vastustajan rooliin nuoruudessaan. Tämä oli johtunut siitä, että vaikka hän oli nuorena kaivannut apua omaan oloonsa, hän koki ettei ollut sitä saanut. Tätä vahvempana tunteena oli kuitenkin pelko poliisia kohtaan. Pelko johtui haastateltavan (H2) mukaan huumeiden käytöstä, mutta se alkoi muistuttamaan jo vainoharhaisuutta. Omanlainen pelko ja kunnioitus poliisia kohtaan voikin olla hyvä asia, mutta kenenkään ei pitäisi joutua pelkäämään kohtaamisia poliisin kanssa. Haastateltava (H2) ilmaisi pelkäävänsä, että poliisi voi ottaa hänet kiinni koska ja minkä asian takia tahansa. Tutkimushypoteesin vastaisesti molemmat haastateltavat olivat olleet lapsena ja nuorena hyvinkin vähän poliisin kanssa tekemisissä. Haastateltava (H2) kertoi jääneensä poliisille kiinni huumeista vasta myöhemmin aikuisiällä ja että nuoruudessa poliisi oli ollut vain hyvin pieni rooli hänen elämässään. Ennalta estävä työ on tässäkin mielessä erittäin tärkeä poliisin työkalu. Jo se, että lapsi saa eri elämän vaiheissaan positiivisia kokemuksia poliisista voi auttaa häntä myöhemmin elämässään kohdatessaan poliisin.

Opinnäytetyön aineisto on kerätty kahta henkilöä haastatteleamalla. Tämä tarkoittaa sitä, että saatuja tuloksia ei voi yleistää liikaa. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: minkälaisia asenteita nuorilla huumeiden käyttäjillä on poliisia kohtaan, miten he ovat kokeneet poliisin nuoruudessaan ja mitkä olivat huumeiden käytön aloittamiseen johtaneet syyt ja olosuhteet. Tutkimustuloksista selvisi, että olosuhteet ja kasvuympäristö ovat tekijöitä, jotka altistavat nuoren huumeiden käytölle. Nuorten huumeiden käyttäjien asenteet poliisia kohtaan ovat kielteisiä ja poliisin katsotaan kuuluvan vastustajien puolelle. Tutkimustulosten mukaan nuori kokee, että poliisin tehtävänä on tehdä hänen elämästään hankalaa, eikä poliisilta voi pyytää apua koska he eivät voi auttaa. Tutkimusmenetelmät toimivat opinnäytetyössä hyvin. Teemojen valinta oli onnistunut ja niillä saatiin tutkimuskysymyksiä eteenpäin vieviä vastauksia. Tematisointi analysoinnin työkaluna oli toimiva ja aineistoa pystyttiin käsittelemään myös suorien lainauksien kautta. Tämä toi opinnäytetyöhön lisäsyvyyttä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli antaa työkaluja ja ymmärrystä nuorten huumeiden käyttäjien kanssa toimimiseen. Jatkossa aiheeseen voisi kehittää lisätutkimuksen esimerkiksi haastatteleamalla poliiseja nuorten huumeiden käyttäjien kohtaamisesta.

”Ihan pennusta asti oon ollu vankilassa. --Tämmösissä kohtaamisissa niinkun säkin kohtaat nyt mua, niin sä tajuut, että se taparikollinen, joka pyörii siellä putkassa ei oo se jätkä, vaan siinä on aina joku syy miks se käyttäytyy niinku se käyttäytyy. Meitä on moneen junaan ja siellä on oikeesti eteviäkin ihmisiä, joita huume ohjaa aika paljon.” (H1)

LÄHTEET

Aalto-Setälä, Terhi & Marttunen, Mauri & Pelkonen, Mirjami 2003: Nuorten päihdehäiriöiden varhaistunnistaminen – tietoa nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/78216/paihdehairiot.pdf?sequence>. Luettu 3.4.2019

Addiktio, toleranssi ja fyysinen riippuvuus. Luettavissa: <https://www.terve.fi/artikkelit/addiktio-toleranssi-ja-fyysinen-riippuvuus>. Julkaistu 8.10.2008. Luettu 3.4.2019.

Dunderfelt, Tony 2011: Elämäkaaripsykologia. 14.-15., Helsinki, WSOYpro Oy.

Ellonen, Erkki 1997: Mielenterveyden häiriöt ja erityiset asiakasryhmät. Teoksessa Ellonen, Erkki & Nurmi, Lassi & Raivola, Petri & Väliatalo, Tarmo & Väliatalo, Unto 1997: Poliisityön psykologiaa – koulutusta ja kenttää varten. Helsinki, Oy Edita Ab. 207-257.

Ellonen, Erkki & Nurmi, Lassi 1997: Konfliktinhallinnan psykologiaa. Teoksessa Ellonen, Erkki & Nurmi, Lassi & Raivola, Petri & Väliatalo, Tarmo & Väliatalo, Unto 1997: Poliisityön psykologiaa – koulutusta ja kenttää varten. Helsinki, Oy Edita Ab. 67-135.

Eskola, Jari 2018: Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Valli, Raine (toim.) 2018: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.5., uudistettu ja täydennetty painos. Keuruu, PS-kustannus. 209-232.

Eskola, Jari & Lätti, Johanna & Vastamäki, Jaana 2018: Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Valli, Raine (toim.) 2018: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5., uudistettu painos. Keuruu, PS-kustannus. 27-52.

Eskola, Jari & Suoranta Juha 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5. Tampere, Vastapaino.

Etelä-Aho, Elina 2017: ”Mun pahin vastukseni kattoo peilistä mua” Kuusi tarinaa päihdeikäyttäjien elämästä ja selviytymisestä. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Pro gradu -työ.

Hakkarainen, Pekka & Karjalainen, Karoliina & Salasuo, Mikko 2019: Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2018. Luettavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137660/Suomalaisten_huumeiden_kaytto_ja_huumeasenteet_2018_tilastoraportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 3.4.2019.

Kiiänmaa, Kalervo 2012: Huumeiden vaikutusmekanismit, riippuvuuden kehittyminen ja periytyvyys. Teoksessa Aalto, Mauri & Alho, Hannu & Kiiänmaa, Kalervo & Seppä Kaija (toim.) 2012: Huume- ja lääkeriippuvuudet. Saarijärvi, Saarijärven Offset Oy. 25-33.

Koski-Jännes, Anja 2005: Riippuvuus. Luettavissa: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/mielenterveys/riippuvuus>. Sisältö päivitetty 14.10.2009. Luettu 3.4.2019.

Limnell, Jarno & Rantapelkonen, Jari 2017: Pelottaako? Nuoret ja turvallisuuden tulevaisuus. Jyväskylä, Docendo Oy.

Marttunen, Mauri & Von Der Pahlen, Bettina 2012: Nuoret ja huumeet. Teoksessa Aalto, Mauri & Alho, Hannu & Kiiänmaa, Kalervo & Seppä Kaija (toim.) 2012: Huume- ja lääkeriippuvuudet. Saarijärvi, Saarijärven Offset Oy. 214-223.

Metsämuuronen, Jari 2001: Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 2. tarkistettu painos. Viro, International Methelp Ky.

Mitä addiktio on ja miten siitä kuntoudutaan? Luettavissa: <https://kuntoutusportti.fi/mita-addiktio-on-ja-miten-siita-kuntoudutaan/>. Sisältö päivitetty 6.5.2014. Luettu 3.4.2019.

Purjo, Timo 2009: Nuoren kohtaamisen lähtökohtana on hänen ottamisensa persoonana. Teoksessa: Kuusela, Jani & Purjo, Timo (toim.) 2009: Tappelusta jutteluun – nuoren kohtaamisen taito. Tampere, Tampereen Yliopistopaino – Juvenes Print. 170-181.

Rantaeskola, Satu & Hyyti, Jari & Kauppila, Jaakko & Koskelainen, Mari 2014: Haastavat asiakastilanteet- väkivalta työssä. Helsinki, Talentum. Luettavissa: [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.polamk.idm.oclc.org/teos/DABBHXC-TEB#kohta:OSA\(\(20\)III\(\(\(:\(20\)KUN\(\(20\)TI-LANNE\(\(20\)ON\(\(20\)P\(\(c4\)\(\(c4\)LL\(\(c4\):\(5\(\(20\)HAASTAVAN\(\(20\)ASIAK-KAAN\(\(20\)KANSSA\(\(20\)TOIMIMINEN\(\(20\)\)](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.polamk.idm.oclc.org/teos/DABBHXC-TEB#kohta:OSA((20)III(((:(20)KUN((20)TI-LANNE((20)ON((20)P((c4)((c4)LL((c4):(5((20)HAASTAVAN((20)ASIAK-KAAN((20)KANSSA((20)TOIMIMINEN((20))). Luettu 9.4.2019.

Riippuvuusongelmat. Luettavissa: <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/mielenterveyden-hairiot/riippuvuusongelmat>. Luettu 3.4.2019.

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki, Tammi.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019: Jätevesitutkimus: Amfetamiinia käytetään ennätysellisen paljon, myös kokaiinin käyttö lisääntynyt edelleen. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/-/jatevesitutkimus-amfetamiinia-kaytetaan-ennatyksellisen-paljon-myo-kokaiinin-kaytto-lisaantynyt-edelleen>. Luettu 2.4.2019.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018: Nuorten päihteiden käyttö ja päihdehäiriöt. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/78216/paihdehairiot.pdf?sequence>. Luettu 3.4.2019.

Tuomola, Pekka 2012: Huumeiden ja lääkkeiden ongelmakäyttäjän kohtaaminen. Teoksessa Aalto, Mauri & Alho, Hannu & Kiiänmaa, Kalervo & Seppä Kaija (toim.) 2012: Huume- ja lääkeriippuvuudet. Saarijärvi, Saarijärven Offset Oy. 46-50.

Väestöliitto 2018: Nuoret ja riippuvuus. Luettavissa: <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/nuoret-ja-riippuvuus/>. Luettu 3.4.2019.